43рդ ՏԱՐԻ — ԻԶՄԻՐ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883 — ԹԻՒ 4213

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հասը 3 մէճիտիէ Իզմիրի մէջ | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Դուրսերը 4 մէճիտիէ Հասը

Յ. Կ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Համարատու—Խմբագիր

ՏԱՐԵԳԻՆ ԿԱՆԽԻԿ

ԻԶՄԻՐ	Օամ. ոսկի	1
ԴՈՒՐՍԸ. . . .	Մէճիտիէ	6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ .	Ֆրանք	25

ԾԱՆՈՒՑԱԴԻՆ

5	դրուշ տողը	ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ
2	դրուշ	ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
60	փարա . . .	ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

Գ. Գ. ՊԱԼԹԱԶԱՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Նօր–Պէտէսիէն թիւ 5

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, խմբագրին կը ղրկուի։ Նօր–Պէտէսիէն թիւ 5

ԻԶՄԻՐ

Օգոստոս 3, Ձորեքշաբթի

Երկուշաբթի իրիկուն, օգոստոս 1, անկարծելի կանոնազանցութեան մը ղոհ գնաց Իզմիր քաղաքը։ Ժողովրդեան մէջ յուզում կը տիրէ տակաւին։

Գօնօ հրամանատարին տակ գտնուող Գաղղիական «Էնֆէրնէ» պտտական նաւը, որ գօշերան տիրող կողմերէն կուգար, մեր նաւահանգիստը մտաւ առանց գարանթինայի օրինական գործողութեանց հպատակելու։

Նախ Ալէքսանդրիայէն մեկնելով և ապա Բօրթ Սայիտ և Պէրութ նաւերուն անցնելով կը հասնի Իզմիր։ Բօրթ Սայիտի մէջ երկու օր կը մնայ և Պէրութ կանգնի առանց ապահ բրանթիքա ունենալու, ուր չհանգիստանալով վերջ [illegible] հանգիստ կը մնանէ առանց ուղղակի Քլազոմէն կղզին ուղղուելու, ուր պէտք էր կրել օրինական գարանթինան։

Ինչո՞ւ արդեօք նաւահանգիստին բերանը, Էէնի–Գալէի առջեւ հսկող՝ առողջապահական վերատեսչը չէ տեսած նաւին կենալ և անոր թուղթերը քննելու և բան այնմ վարուելու համար։

Միւս կողմէ, Գաղղիական նաւին հրամանատարը ինչո՞ւ արդեօք այդքան աճապարանք ցուցած է հակառակ տիրող օրինաց, օրինական գարանթինան չբլրացուցած նաւահանգիստ մտնելու։ Ալպիոնի օրինակը քաջալերեց արդեօք զինքը, և իրաւացի դառնա՞ւ արդեօք, որ տէրութեան մը շահերը չեն կրնար մարդկային կեանքի գնահատիլ, կամ թէ մարդկութեան կեանքը պէտք է մատնուի տրամաբանութեան շահին զոհուիլ, եթէ ենթադրենք որ Գաղղիոյ կառավարութիւնը շահ մը ունենար իր Իզմիրի հիւպատոսին հետ աճապարանք հաղորդակցելու համար։ Վերջապէս այս հարցումները կրնան շատնալ՝ առանց գոհացուցիչ պատասխաններ ունենալու։

Խնդիրն այն է տակաւին որ այս ցաւալի իրողութիւնը տեղի ունեցաւ, այնպիսի կառավարութեան մը մարդոց կողմէ, որ տակաւին քանի մը օր առաջ միշտ ազնիւ կ'հանէր և միշտ չքաղաքացի Անգլիոյ դէմ, որպէս միջազգային խորհրդոյ անդամ կարծիք յայտնած էր Եգիպտոսի մէջ, թէ գարանթինան առելորդ էր. և ինքնակոչ Հնդկաստանի վարչական տեսութեան։

Եղածն եղաւ, պիտի լուծուի հարկաւ այս դատանիքն ալ, եթէ երբեք դատանիք մը կայ արդարանալի կամ ոչ։

Տեղական իշխանութիւնը փութայ անմիջապէս քննութեան ենթարկել եղելութիւնը։

Էնֆէրնէի մարդերէն քանի մը հոգի նաւահանգիստ ելլելով՝ Գաղղիոյ հիւպատոսարան դացին և անկէ մեկնեցան կրկին նաւը, որ երկու ժամու չափ մնալէ ետու իրիկուան ժամը ութին նաւահանգիստէն դուրս ելաւ դէպի Քլազոմէն երթալու, հետը առնելով թէ՛ իրմէ դուրս ելլող մարդերը և թէ ուրիշ քանի մը տեղացիներ, որք հաղորդակցութիւն ունեցած էին անոնց հետ ուսելիք ծախելով։

[illegible] կարծելի կերպով կանոնադրութիւնն ոտնակոխ ըլլալով, Իզմիր բան օրինի, ախտացեալ համարուեցաւ, տեղական իշխանութիւնը չէր կրնար հարկաւ ուտարբեր մնալ։

Դիշերուան ժամը 10ին միջոցները մեր ընդհանուր կառավարիչ վեմ. Հաճի Նուշիա բաշա, փութայ անմիջապէս շրջաբերական մը հանել, որով կ'իմացնէր թէ, Իզմիր քաղաքն ու շրջակայքը 15 օր գարանթինայի դրուած են առողջապահական գօտիով, օգոստոս 2էն սկսելով։

Անհատական շրջաբերականներն պատճէնք։

Գօնօյի հրամանատարութեան տակ գտնուող, Գաղղիոյ հանրապետութեան պատերազմական նաւերէն (Էնֆէրնէ) դուրս, Ալէքսանդրիայէն, Բօրթ–Սայիտէն և Պէրութէն հասնելով, երէկ երկուշաբթի իրիկուն ժամը վեցու կէսին առնուները, Իզմիրի նաւահանգիստը մտաւ, առողջապահական կանոնաց և իրեն եղած պատուիրանաց ազդարարութեանց հակառակ։ Եւ մինչդեռ հարկաւոր էր քառ կանոնի, գարանթինայի և նաւահանգստի վարչութեան կողմէ, դէպի նաւը պաշտօնեաներ երթալ, և նաւին իր կողմէ ևս ունեցած բառաբերթը ուղղակի գարանթինայի վարչութեան ներկայել և առողջապահական վիճակը կատարեալ բլլալն յայտնուելէ ետեւ՝ բրաթիքա առնելով՝ քաղաքին հետ հաղորդակցութեան մտնելը, նաւին կողմէ առանց և ոչ մէկին գործադրութեան չքննուելով, պաշտօնեայներ կելլեն մոխոյկով քարափին վրայ և գաղղիական հիւպատոսարանը կ'երթան. ուստի այս կանոնազանց վարմունքին պատճառաւ Իզմիր քաղաքը ըստ կանոնի ախտացեալ է։

Գոհութիւն Աստուծոյ, քաղաքին մէջ հիւանդութիւն չկայ թէ եւ, սակայն առողջապահական կանոնաց համեմատ, գաւառներն ալ չախտացնելու համար քաղաքին առողջապահական գօտիի տակ առնուիլն հարկաւոր դատուեցաւ։

Արդ Վեմ. Վալիին հրամանաւ, Գարշը եադա, Գուրնօվա, Գուճա և Սէյտի Բէյ ախտացեալ համարուելով, Մէնէմէնի կողմէն՝ Կէտիզ դեռի եզերքէն սկսելով Մէնէմէնի և Նամանլարի ճանբան, իսկ Գուրնօվայէն դուրս՝ Մաղնիսայի ճանբան, Գէլ Գահվէէն՝ Նիֆի և Գուճայի վրայէն [illegible] ները, և Սէյտի Բէյի կողմէն՝ Գաղամիրի և Ճիւմա Ապատի և Գըզըլտաղի ճանբանները, և վերի կողմէն՝ Ուրլայի համար ծովեզերքէն մինչեւ Գըզըլ տաղ թանտէք դահվէսին՝ դօտիի տակ առնուած են, իբրեւ ցամաքին կողմը։ Իսկ ծովուն կողմէն շրջենաւ և ուրիշ նաւեր դուրս չհանելու համար՝ Եէնի Գալէի սահմանը դօտիի տակ առուած է։

Ամէն կողմ պահակներ դրուած են, և դօտիէն դուրս գրանուող Մէնէմէնի և Մաղնիսայի, և Այտընի կողմէն Ճիւմա Ապատի և Թօրպալէյի և Այտընի երկաթուղիներով որ ի է ապրանք, կամ դոյք և ճամբորդ չիսկանդրելու համար երկաթուղեայ անօրէններուն պատուէր եղած բլլալով, իգիտութիւն հասարակաց ազդարարութիւն եղած է։—

Ալ դիւրին է դուշակել թէ որքան վատ կը հասցուցէ այս միջոցը մեր քաղաքի առեւտրին։ Սակայն բարեբաղդաբար մեր իշխանութիւնք հասարակաց կեանքը առուտրի զոհող իշխանութիւններէն չեն . . .։

Ականջը կանչէ Այպիոնին։

— Կըսուի թէ Էնֆէրնէ նաւին հրամանատար Գօնօ, այս անուամբ հաչակաւոր բժիշկ և Նաբոլէոն Դ.ի ազ թեւն եղող անձին որդին է։

— Երէկէ սկսելով քաղաքիս զանազան փողոցները Ասիա Ցէնիքով և Կիրի Բլօրիւրով մաքրարարական գործողութիւններ քլլալ սկսած են թարգարեաւ թեան երկրորդ շրջանակի հրամանաւ։

— Մխիթարի կառավարիչ Վեմ Բէյմալ պէյ քաղաքս կը գտնուի շաբաթ օրէն իվեր։ Այս նշանաւոր գրագէտը նոր գործ մը հրատարակելու վրայ է, որ պիտի հերքէ Բլնանի այն կարծիքը թէ՝ Իսլամութիւնը գիտութեան անընդունակ է։

— Քաղաքիս Ցոյն հասարակութիւնը նոր և մեծ կորուստ մ՚ալ բրաւ, Գ. Մարչելլայի մահուամբ։

Մարչելլա մեծ զոհողութիւններ բրած է Ցոյն ժողովրդեան կրթական գործին համար։ Հարիւր յիսուն հազար ֆրանքի չափ գումար մը ծախսած է դպրոցներու և հասարակաց կրթութեան հաստատութիւններու համար։

— Անդլիական նաւի մը վառոտոս եռնու նաւտաներ, որք չափազանց ազրած էին, Կիրակի գիշեր Էլլօրատոս թատրոնէն ետեւ քնացած կը մնան։ Հետեւեալ առաւ երբ կարթնանան կիմանան որ . . . այցելութիւն մը եղած է իրենց ոչ միայն քսակներուն, այլ նաեւ հագուստներուն։ Այս գժբաղդութիւնը չէր բաւէր կարծես իրենց, անցորդներուն հեգնութիւնն ալ կուգար անոնց ցաւերը պակելու։

— Կիրակի օր ցաւալի դէպ մը պատահեցաւ Խաչիկան Աճենցիայի մօտ գինետան մը մէջ։ Բագասի երիտասարդ աշակերտ մը լեցուն Բիֆլիէր մը բռնած էր ձեռքը, որ գետինը իյնալով պայթեցաւ և գինետան սպասաւորին ձախ ունքին հանդիպելով վիրաւորեց։

— Երէկ մաքսատան մօտ բաւական յուզում պատճառեց՝ նաւավարի մը նաւապետն իր նաւակին մէջ։ Կարծուելով թէ գօշերայի դէպ մ՚է ներկայ գտնուողներն սկսան խոյս տալ, բայց բարեբաղդաբար մարդուն երեւը փիչ մը ջուր թափուելով՝ սմաքփեցաւ։

— Առջի օրը Գարշը եադայի և Իզմիրի մէջ երեք նաւ, որոց երկուքը սեւ և ձմերուկ բեռնաւորած էին, բնկզմեցան, հիւսիսային արեւելեան սաստիկ հոդմէն։ Մարդու կորուստ չկայ։

— Անցեալ շաբաթ օր Պուրնօվայի մէջ նպարավաճառի մը խանութին մէջ հրդեհ ծագելով խանութն և երկու տուն այրեցան։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Քաղաքիս վաճառականներուն խնդրանաց համեմատ, երէկ կառավարութեան պալատը դուռնարուած ժողովը որոշեց հեռագրել մայրաքաղաքը, խնդրելով որ, ծագելիք առեւտրական մեծամեծ վնասները և մանաւանդ քաղաքին բոլորովին մաքուր և ապահով վիճակը նկատի առնելով, 15 օրեայ գարանթինան, զոր ուրոշած էին կանխաւ, 24 ժամու վերածուի։ Դիշերը հասած հեռագիր մը այդ խնդրանաց գործադրութեան հրաման կուտայ, հետեւաբար ծոլին կողմէ վաղ առաւօտէն սկսելով շոգենաւերը պիտի բանին։ Ցամաքային կողմէ արդէն սկսած են երթուղիները, և այս առաւ մուներիկները ճանբաներուն բացուած ըլլալը աւետեցին։

Քաղաքիս մանուկը դրուած առնն լսեցինք որ Ճերիա Օղլու ատապակոպեսը բռնուէր է, հինգ ընկերներով։

ԹՕՆԲԻՆ

Ֆրանսայի ծովային գործոց նախարարը հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Քօշինչինի կառավարչին կողմանէ.

Այս վայրկեանին Հանոյ–Գանկի գաղղիական հիւպատոսէն սա հեռագիրն ստացայ զոր ուղղած է իրեն Հալ–Ցանի գաղղիական հիւպատոսը.

«Գատին գնդապետը յուլիս 19ին Նամ–Տինէն ելաւ. հազար թշնամի սպաննեց և եօթը թընթանոց գրաւեց։

Տանկ մէկ գաղղիացիներ ճակատամարտէն դուրս դանուեցան։

— Թայմին կը հեռագրեն Կալկաթայէն թէ. զօրապետ Գուէ սպաննուած է Հանոյիի մէջ 110 զօրականով. երկու հարիւր հոգի գերի բռնուեր են և այդ տեղը զրաւուեր է առաջ հազար չինացիներու կողմէ։

Վեց հազար Չինական զօրք, կայսերական բանակէն Գաք–Նէն հասած են, Հանոյիէն 20 մղոն հեռու է Հիւսիսային արեւելքի կողմէ։

Նաև վեց հազար Չինական զօրք Երկնային–Պետութեան և Թոնքինի մէջ գտնուող սահմանին վրայ բանակած են։

Վերջապէս ուրիշ վեց հազար զօրք եւս ճանբայ ելած են առաջիններուն միանալու համար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Մէկ երկու օր առաջ հասած հեռագիրները, Իշլի մէջ Ալմանիոյ և Աւստրիոյ կայսերց տեսակցութիւնը կը ծանուցանեն։

Երկու վերհապետք՝ Անգլիոյ նեկատմամբ ևս խորհրդակցեր են, որոյ ընթացքէն դժգոհութիւն կը յայտնէին տէրութիւնք։ Բոլորովին անկարեւոր չէ ուրեմն այս երկու միացեալ ազգայ իշխաններուն տեսակցութիւնը, ինչպէս կ'ենթադրեն շատ լրագիրներ, վասնզի մտերմական այս տեսակցութեամբ, եթէ ոչ յաւիտենական, գոնէ քիչ շատ տեւողական խաղաղութիւն մը կ'ենթադրի Եւրոպայի համար։

—

Տէօթչէ Զայթունկ լրագիրը կը տեղեկանայ Լոնտրայէն թէ, մեծ տերութեանց ներկայիչք համաձայնած են, տեսակ մը յաւելուածական դեսպանաժողով կազմել, նպատակ ունենալով Դանուբի մասին Լոնտրայի դեսպանախորհուրդին դաշնադրութիւնը վերաքննել և ընդունիլ անդ Բումանիոյ ներկայիչը խորհրդական ձայնով միայն։ Ցիշեալ լրագիրը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կընէ այս մասին. «Պարոնայք Պրաթիանո և ԷՍթուրձա մեծ տերութեանց այս ձեւական զոհողութեան, իրական զոհողութեամբ պիտի պատասխանե՞ն արդեօք։ Ներելի է կասկածիլ։ Վիէննայի խորհրդարանը կը պարտաւորէր ուրեմն պնդել Դանուբի դաշնադրութեան գործադրութեանը վրայ, որ կնքուած էր Եւրոպիոյ կողմէ, և այս մասին ուրիշ որեւէ զոհողութիւն մը չընել։

Թող Բումանիա կարդադրէ իր ուղածին պէս իր կացութիւնը այն երկու մեծ տերութեանց առջեւ, որոնք արեւելքի մէջ նախաձեռնութիւնը կը վիճէին։

Եթէ որոշած է նաւարկել Ռուսիոյ ջուրերուն վրայ, թող նաւարկէ, բայց իրեն գէշ, իր ապագային համար։ Ռուսիա Սլաւ տէրութիւն մ'է, որ իր քաղաքականութեան մէջ ուրիշ բան չընէր՝ եթէ ոչ Սլաւ Ժողովրդոց մեծ ընտանիքին շահերը կը փնտռէ, և անողորմաբար կը ջախջախէ օտար ազգայնութեանց ինքնօրինութիւնը, Ռուսիոյ համար՝ Բումանիան խաչնեղոտ մ'է Զարին տերութեան, Պուլկարիոյ և Պալքանի միւս Սլաւ տէրութեանց միացման նպատակին առջեւ։

Արդ, եթէ Բումանիա այդ տարերց վրայ կուզէ յենալ, փոխանակ կեդրոնական Եւրոպայի խաղաղութեան մեծ տերութեանց յենլու, ինքն իրեն միայն պատասխանատու է այն հետեւանաց որ պիտի ծագին իր բաղդէն ուզղողներու կուրութենէն։

—

Պարսից Շահը հաճած է պատուել Պ. Լբսէփս Առիւծի և Արեգակի պատուանշանով։ Պ. Ֆապիուս Պուաթալ յանձնած է նշանը Պ. Լբսէփսի, և ոա խօսքերն արտայայտած է անոր.

«Պ. Կոմս, վերհապետ Շահը շնորհած է ձեզ Առիւծի և Արեգակի պատուանշանը, ինչպէս իւր զարմացման այն մեծամեծ գործոց զոր կատարեցիր մարդկութեան շահուն համար։

Օգտին համար չէր որ Սուէէշի գեղեցիկ ջրանցքը բացիք, և որ վաղն ալ երկու մեծ ովկիանոսները—Ադրիատեան և Խաղաղականը—իրարու հետ հաղորդակցութեան պիտի դնէք, և որ, Եգիպտոսի տիեզերական ջրաւցին անխափար ամեն վաճառական տերութեանց բաց ըլլալուն համար կը մարանչիք։

«Այսպէս ձեր անունը տատնեւիններորդ դարու փառաց մէկն է։

«Այս ֆէրմանն ու պատուանշանները ձեզի յանձնելու պաշտօնովս, վերհապետ Շահը յատկապէս յանձնարարեց ինձ արտայայտել ձեզ իր բարձր դնահատութեան զգացումները զոր կը տածէ ձեր փառաւոր անձնակոնութեան դէմ։

«Բարեբաղդ եմ, Պ. Կոմս, կատարել այս բարձր յանձնարարութիւնը յանուն քնարի և արժանի իշխանի մը՝ որ իր տերութեան մէջ արդէն այնքան յառաջադիմութիւններ ներմուծեց, և ներելիչք ինձ ըսել ձեզ որ իրբը գաղղիացի այս բոլորէս սիրաքս լի է ուրախութեամբ և երախտագիտութեամբ»։

Պ. Ֆերտինանտ Լբսէփս պատասխանեց.

«Նորին Վերհապետութեանդ՝ եկած տաեն լաւ յիշատակներ պահած եմ սրտիս մէջ, և մանաւորապէս բարեբաղդ եմ նորա բարեսրտութեան ապացոյցը տեսնելով, որով կը բարեհաճի զիս պատուել։ Գիտեմ ազնիւ և բարձր զգացումները զորս Իրանեան պետութեան վերհապետը կը տածէ յինքն, պետութիւն մը՝ որ հիմայ Եւրոպայի դուռները կը դանուի Սիւէշի պատանցին բացմամբ։ Դէպի Պարսկաստան ճանապարհ չէր մինչեւ անհաշուելի հարստութիւնք, որք տակաւին անգործածելի են. անշուշտ մօտ ժամանակի մը մէջ, մեծամեծ տարբ մը պիտի բլլան առեւտուրի, փոխանակութեան և խաղաղ հարստութեան։ Կրնամ ապահովել Ն. Վերհապետութիւնը այն հաստատամտութեան վրայ զոր ունիմ, և որով պիտի ճգնիմ ազատ պահել ամեն ազգի, հաւասարութեան սկզբման մը մէջ, Եգիպտական վաճառքը։

Բարեբաղդ եմ նաև որ հոս կը տեսնեմ Ն. Վսեմութիւն ժէնէրալ Նապար-Ադա, արժանաւոր ներկայիչ Ն. Վերհապետութեան, հաւատարիմ բարեկամ Ֆրանսայի. բարեբաղդ եմ ընդունիլ ձեր ձեռքէն, Պարոն, կայսերական կարգի Առիւծի և Արեգակի պատուանշանը. վասնզի դիտեմ այն գործածութիւնը, զոր ունիք, Իրանի մէջ յառաջադիմութեան ծառայման համար, ուր իմ հայրենակիցներս միշտ եղբայրաբար ընդունուեցան։ Գարսիկները աբեւելքի գաղղիացիներն են»։

(Աբշ. Զարմաց նմանութիւն, զոր կընէ Պ. Լբսէփս այդ վերջին երկու տողով, փոխանցման նմանութիւն մը փոխադարձօրէն է և տրամաբանօրէն կրնանք ըսել,—Ուրեմն գաղղիացիք արեւմուտքի պարսիկներն են . . . ։ Կը հաւատի՞ տոր Պ. Լբսէփս։ Շքանշանը ըսել կուտայ։)

Պ. Լբսէփս իր խօսքը վերջացուց, յանձնարարելով մանաւորապէս ժէնէրալ Նապար-Ադային որ իր երախտագիտական և բարեկամական զգացումներն յայտնէ Շահին։ Սա կէտին վրայ ալ պնդեց թէ, Պարսկաստանի ջանքը, իր առեւտրին և հարստութեան ուղիներուն զարգացման համար, պէտք է գէպի գարնանց ծայրը սկսին, ամենայն մէջ՝ զոր քնարած էր մեծն Ալէքսանտր՝ Հնդկաստանը նուաճելու համար։

Ժէնէրալ Նապար-Ադա պատասխանեց թէ, իրօք այդ ճանապարհ մը սիրուհւոյն տուած խօսքին վրայ յուսահատութեան մէջ ինկաւ, վասն զի չ'մոռնանք ըսելու որ Ռուբինեան նախանձ էր, և հակառակ Մարգարիտի աչքէ ըրած երդումներուն իր կինը կը սիրէր. բայց տիկին Միսաքն ընդ միշտ ունենալու համար այս մասին ստելու անլուր վատութիւնն յանձն առած էր. վատութիւն, ըսինք, սակայն մեր այս խօսքն այն առեն միայն արդար կը դառնայր եթէ կորովամիտ և կատարեալ խելքի տէր սարդի մը արքուէր, իսկ Ռուբինեանի նման խեղճ և անպիտան խելաղարի մը. համար վատ բառը գործածելն անիրաւ է։

Պարը վերջացեր էր և սրահի բաղմութիւնը դուրս ելլելու սկսած՝ Մարգարիտ իր ձեռքը Ռուբինեանի տալով ըսաւ։

— Երթանք սիրելիս, հիմա բաղմութիւնը ամենուրեք կը լեցուին, ուր թերևս մեր դահլիճն ալ հանդարտ չեն թողուր, երթանք շուտ որպէս զի Միսաքին ալ կասկածի տեղի չը տանք։

— Երթանք, յայտնց Ռուբինեան և դէպի դահլիճն յառաջացան։ Երբ դրան առջև հասան, Մարգարիտ խնդալիր դէմքով Ռուբինեանը կեցուց և ըսաւ։

— Ահա՛ տիկինդ։

— Ո՞ւր է, հարցուց Ռուբինեան ակամայ այլայլութեամբ.

— Ահա՛ կուգան.

Եւ իրօք այն միջոցին Երուանդ Անատոլ ամենազեղեցիկ մանկամարդուհիի մը ընկերակցութեամբ պարի սրահէն կելլէին. երբ դահլիճին մուտքեան Մարգարիտ նշանաւոր շարժումով մը Ռուբինեանի թեւը թողուց և Երուանդի ընկերուհւոյն ձեռքը բռնեց, ու քաղաքավարական նրբութեամբ և զուարթօրէն ժպտելով ըսաւ։

— Երկար եղաւ, տիկին, ձեր պարը և հարկաւ պէտք ունիք հանգըստանալու. բարեհաճեցէք մնալու։

— Շնորհակալ եմ, պատասխանեց մանկամարդուհին որու հրեշտակային դէմքը՝ հակառակ իր երիտասարդական տարուց էր, և երբ «շնորհակալ եմ» բառն արտասանեց իր շնորհալի, կարի բոսոր և անուշաբոյր շուրթերուն վրայ բնական գրգռանք մը՝ որ եթէ կարելի է այսպէս ըսել, Ակռովքներու ոսկեայ երեսոյթն ունէր։

— Հրամեցէք, թոթովեց Ռուբինեան՝ որու դոյն ատոիճան մը տեսեր էր այն տեսարանին ազդեցութենէն։

— Մտանենք, հարցուց երիտասարդուհին մեղմաբար Երուանդի։

— Մտանենք, կրկնեց Երուանդ, և իրարու երես նայեցան։

Մարգարիտ այս նայուածքը տեսնելով կայծակէ զարնուածի պէս արձանացաւ, մանրերորդ մը դիտեց նորեկներն. յետոյ իր առջի վիճակը դարձ, և իր սև միաքը նոր լուսով մը լուսաւորելով նախ զանոնք ներս հրամցուց և յետոյ ինքն ալ Ռուբինեանի հետ դահլիճը մտաւ։

—o—

ԹԵՐԹՕՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ

ԵՐՈՒԱՆԴ ԵՒ ԱՄԵԼԻԱ

—

— Այդ մասին անհոգ եղիր, քեզմէ չեմ զատուիր, բայց ուրիշ կէտ մ'ալ կայ զոր պէտք չէ մոռնալ։

— Այսինքն.

— Ըսիր թէ կինդ կատես . . .

— Մահու չափ, իր ամբողջ դեղեցկութեան հակառակ։

— Եւ եթէ կինքն Արսէնի թեւը տեսնէ՞ս։

— Հոգս անդամ չէ, և այս կերպով դքեզ ո՞ր ասոիճան սիրելս պիտի հասկնաս։

— Շնորհակալ եմ, ըսաւ Մարգարիտ, և իր դէմքը զոր քիչ մը յառաջ տխուր ցուցուներու սառանայական դիրութիւնն ունեցեր էր, այս անդամ անպատկառ ուրախութեամբ մը փայլեցաւ։

Բայց Ռուբինեանի վիճակը երթալով կը գէշնար. իր վայրագ բարկութիւնը զպրոշ Մարգարիտի վերջին խօսքերն թէև իր սիրտն հանդարտեցուցին, սակայն ներքնապէս տակաւին կը յուզուէր, թերևս յանկարծայից արիւնը գլուխը կելլէր և աչքերը խաւարին մէջ կը լողային, մանաւանդ իրեն ամենէ չատ ատելի եղող մարդն եթէ իր կնոջ հետ տեսնելու ըլլար աչք խփելու համար իր սրտին կելլէին. երբ դահլիճին մուտքեան Մարգարիտ նշանաւոր շարժումով մը Ռուբինեանի թեւը թողուց և Երուանդի ընկերուհւոյն ձեռքը բռնեց, ու քաղաքավարական նրբութեամբ և զուարթօրէն ժպտելով ըսաւ։

— Երկար եղաւ, տիկին, ձեր պարը և հարկաւ պէտք ունիք հանգըստանալու. բարեհաճեցէք մտնելու։

— Շնորհակալ եմ, պատասխանեց մանկամարդուհին որու հրեշտակային դէմքը՝ հակառակ իր երիտասարդական տարուց էր, և երբ «շնորհակալ եմ» բառն արտասանեց իր շնորհալի, կարի բոսոր և անուշաբոյր շուրթերուն վրայ բնական գրգռանք մը՝ որ եթէ կարելի է այսպէս ըսել, Ակռովքներու ոսկեայ երեսոյթն ունէր։

— Հրամեցէք, թոթովեց Ռուբինեան՝ որու դոյն ատոիճան մը տեսեր էր այն տեսարանին ազդեցութենէն։

— Մտանենք, հարցուց երիտասարդուհին մեղմաբար Երուանդի։

— Մտանենք, կրկնեց Երուանդ, և իրարու երես նայեցան։

Մարգարիտ այս նայուածքը տեսնելով կայծակէ զարնուածի պէս արձանացաւ, մանրերորդ մը դիտեց նորեկներն. յետոյ իր առջի վիճակը դարձ, և իր սև միաքը նոր լուսով մը լուսաւորելով նախ զանոնք ներս հրամցուց և յետոյ ինքն ալ Ռուբինեանի հետ դահլիճը մտաւ։

—o—

Ընթերցողն հասկցաւ անշուշտ որ Երուանդի ընկերուհին տիկին Ռուբինեան և Երուանդի հօրեղբօր աղջիկն էր։

Այն առեն Ամելիա տանը իր բուն անունը. թատերգութեան դիցաբնուհին տասնուվեց տարեկան էր։

Բան չենք գտնէր որ կարող լինի անթերի կերպով պատկերացնելու արարչագործութեան այն հրաշալիքը, Աստուծոյ ստեղծած հրեշտակներուն գեղեցկութիւնը, որ միայն մարդուս երեւակայութեան հրաշալի՝ այլ աչերէն անտես կը մնայ. վերջապէս բնութեան սքանչելեաց այն հաւատարիմ ներկայացուցիչն, որու գոյութեամբ տեսարանին իր ամեն կատարելութիւններով անձնաւորուած էր։

Ռաֆայէլ՝ Խաչելեալը նկարելու համար մարդ մը տարաններ կրաւն, և իր վրձինն յաջողցաւ խմնալին ջաջութիւնի փերածել, իսկ մենք խոնարհաբար կը խոստովանինք որ մեր լեզուն չունի այն միջոցն որով կարենայ պատկերել այնպիսի երևակայութիւն մը որու իրականութիւնը միմիայն կնոջ չնորհած է Աստուած . . .

Եւ իրօք ինչպէ՞ս կարելի է գրի առնուլ կանաչ տերեւներու մէջ շնչող գեփիւռին սօսիւնը. վարդաւունկի ծիլին վրայ սոխակին գայլայլիկը, արշալոյսին զոյնը և սիրոյ քիւր պատարանները. ասոնք ճանչելու համար տեսնել և զգալ պէտք է, բանաստեղծը միայն կրնայ երգել զանոնք, բայց իր երգը լոկ երգ մ'է, որով ունկնդիրը չկրնար հասնիլ մինչև. այն կատարն ուսկէ երգեան ուսուցանէս կարենայ տեսնել. և. ահա այն անպատասխան իրերու բազմաբարութիւնն էր Ամելիայի անձը։ Ոչ միայն սիրուն՝ այլ նոյն իսկ սիրոյ ամբողջութիւնն էր. վարդագոյն երկինքի պարզութեան, ասպղերու լոյսին, ներշնչող ծովի հանդարտութեան, թաղող թռչունի պատրաստութեան կենդանի թարգմանն էր նա։

Հասակը եթէ մէկ բթամատ կարճ լինէր, միջին պիտի բաներէր. իսկ եթէ այնչափ մը աւելի՝ երկայն սրիտի համարուէր, ուստի Պօթէի նաբջոլն աւելի բարձր՝ և Վերդիկիոսի դիցուհիներէն աւելի կարճ լինելով ոչ սիզամէմ էր Գալիմատիի նման և ոչ ալ յաւերժահարսերուն իրենց դիցուհւոյն մոտ ունեցած հլութիւնն ունէր. այլ, եթէ կրնայ ասպէս բսուիլ, ապառնի հեղութեան հետ Սիւսանարքի սիզութեան խառնուրդ մ'էր։

Իր լեցուն մարմինը նուրբ կազմութեան գիտցրելով գեղարուեստին նոր գիտ մը կընծայէր, վասն զի չենք կարծեր որ այնքան ուշադրութեամբ քանդակուած և կայսերական հնապարանները մէջ առաջին ոսկը բոնած սատուածուհի կիսարձանն գտնուի, որքան մարդու մը երկու ձեռներուն մէջ բոլորուած Ամելիայի բարակ մէջքին վրայ բնութեան չինած անմման կուրծքը. որու այն գիշեր պարտանդէսի յա-

Շարն ընդ. հուպ

Ահաւասիկ նաեւ դաշնագրութեան պատճէնը որ կցեալ է օրինաց այս ծրագրին.

Թունուզի Պէյը, նկատողութեան առնելով, երկրին ներքին կացութիւնը բարեւաւելու հարկաւորութիւնը, 1881 մայիս 12ի դաշնադրութեան արամադրութեանց համեմատ — և Գաղղիոյ հանրապետական կառավարութիւնը ջանալով այս փոփոխին պատասխանել, և այսպէս երկու երկրին մէջ գոյ եղող յարաբերութիւնները ամրապնդել, հաստատեալ են կնքել մասնաւոր պայմանագրութիւն մը այս մասին։ Հետեւապէս Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահը, իր կողմէ լիազօր պատուիրակ կոչած է Պ. Բիէր-Բօլ Բամպոն, Թունուզի իր գեսպանը, որ է Պատուոյ Լէգէոնի սպայ, և կը կրէ Նիշանը-Իֆթիխար և Հայիա պատուանշանները, ոն որ, իր քսան կարգի և ձեւոյ եղած լիազօր իշխանութիւնները հաղորդելէ ետեւ, Թունուզի Բարձր. Պէյին հետ հետեւեալ պայմանները կնքած է.

Յօդ. 1. Որպէսզի Գաղղիոյ կառավարութիւնը կարենայ գիրաբանել իր Պաշտպանութեան ձեռնարկութիւնը, Թունուզի Բարձր. Պէյը կը խոստանայ՝ Գաղ. կառավարութեան օգտակար գտած՝ վարչական, դատական և գանձային բարենորոգութիւնները ընել։

Յօդ. 2. Գաղղիոյ կառավարութիւնը, իրեն յարմար գտած տաւնին և պայմաններով, փոխատուութիւն մը պիտի երաշխաւորէ Թունուզի Պէյին, որ [illegible] պարտուց վճարման։ Այդ պարտուց համար որոշուած գումարը պիտի ըլլայ 125 միլիոն ֆրանք. իսկ անկանոն պարտուց համար պիտի որոշուի առ առաւելն 17 միլիոն 549 հազար 300 ֆրանքի գումար մը։

Պէյը, ապագային մէջ չպիտի կրնայ որ և է փոխատութիւն մը ընել Իշխանութեան հաւանութեամբ, առանց Գաղղիոյ կառավարութեան որոշմանը։

Յօդ. 3 Պէյը իշխանութեան հասցէին պիտի հաւաքէ. Ա. Ֆրանսայէն երաշխաւորուած փոխառութեան դրծադրութիւններին ապահովելու համար հարկ եղած գումարները. Բ. մէկ միլիոն 200 հազար ֆրանքի գումարը՝ որ իր ծախուց դիմեն է, և հասցէին մնացորդը պիտի գործածուի՝ երկրին վարչութեան ծախուց և Պաշտպանութեան պարտուց վճարման համար։

Յօդ. 4. Ներկայ կարգադրութիւնս կը հաստատէ և կը կատարելագործէ, ինչքան որ հարկ է, 1881 մայիս 12ի դաշնագրութիւնը։ Զպիտի փոփոխէ պատերազմի որոյ համար տակէ առաջ կարգադրուած համաձայնութիւնները։

Յօդ. 5. Ներկայ պայմանագրութիւնս Գաղղիոյ Հանրապետական կառավարութեան վաւերացումին պիտի արուի, և վաւերացեալ օրինակը կարելի եղածին չափ կարճ միջոցի մէջ Պէյին պիտի յանձնուի։

Որոյ փաստ ստորագրեալք ներկայս գրեցին և իրենց կնիքով կնքեցին։

Կնքեալ ի Մարսա 8 յունիս 1883։

ԼՈՒՐԵՐ

Մինչև հիմայ տարածուած լուրերուն հակառակ, Սթանլիի Տիւրպանի թղթակիցը կը հաստատէ թէ, Զէթիվայօ՝ Իւլիւնտիի ճակատամարտին մէջ երկու վերք առած և անտառներուն մէջ փախչելու յաջողած է, և չէ թէ մեռած։

Իւզլերիս (?) հալածած է զայն անտառներու մէջ, բայց հետքը չէ կրցած գտնել,

—o—

Մօրնինկ Բոսթի քաշուած հեռագրէ մը կը հասկցուի որ, Ռուսիոյ պատերազմական պաշտօնեութիւնը, Քօշնօյի պարիսպներուն շինութիւնը լրացուցելու համար մեծամեծ ջանքեր ընելով, միմիայն Ռուս գործաւորներ կաշխատցնէ հոն, զորս կը բերեն Ռուսիոյ կեդրոնէն։ Այս միջոցը Բալկանիայի ժողովրդեան մէջ մեծ գժգոհութեան տեղի տուած է։

—o—

ՄԵԾ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։ Հետաքրքրական դատ մը տեսնուելու վրայ է Լոնտրայի մէջ։ Դատ մը՝ որ Ֆրանսան և Անգլիան դէմ ընդ դէմ կը հանէ։

Խնդիրն այն է թէ, այս երկու երկիրներուն ո՞րը պէտք է ժառանգել 14—15 միլիոն ֆրանքի հարստութիւն մը, զոր ձգած է [illegible] կին մը, Ֆրանսայի մէջ (ուր երկար տարիներ կը բնակէր) առանց կտակի և առանց ժառանգորդի մեռնելով։

Այս դատը արդէն Գաղղիական դատարաններու առջև եղած է։ Տիկին Աւոթիի մեռած տանը, իր ընտիր անձնէն (Պ. Պարէ) զանի ժառանգելու իրաւունքը պահանջած էր։ Նախագահ տանտէրի առջև դատը շահեցաւ, սակայն գործը Վերաքննիչ տանտէրի առջև ելլելով, այս վերջին տանտէրը վճռած էր թէ հանգուցեալ տիկին Աւոթիի ժառանգութիւնը քսան օրինի Գաղղիական գանձուն կը վերաբերէր։ Այն տանտէր Պ. Պարէ Անգլիոյ դատարանաց դիմեց, սակայն Անգլիոյ արդարութիւնը ևս վճռեց թէ իրեն կը վերաբերէր Անգլիացի տիկին Աւոթիի ժառանգութիւնը։

Անգլիոյ դատարանաց առջև դատը տեսնուելուն միջոցին, կը հաղորդուի որ Գաղղիական կառավարութիւնը, Բարիզի վերաքննիչ տանտէրի վճռոյն յենլով, միջամտել և իր իրաւունքները պահանջել կուզէր։ Գաղղիոյ միջամտութիւնը կրնա՞ր ընդունելի ըլալ։ Սակայն կամ քաղաքավարական ձեւոյ համար և կամ թէ ուրիշ պատճառաւ, Անգլիոյ դատարանը տարաբաստկան դատաւոր տուաւ։ Հետեւաբար դատարանները երեք դատախազ ունին առջևնին որոյ համար վճիռ պիտի տան տիկին Աւոթիի ժառանգելու համար, որք են Պ. Պարէ, և Անգլիոյ ու Ֆրանսայի կառավարութիւնները։

Ի՞նչ կըսէք փաստաբաններ։

—o—

ՊԱՏԱՅՕՋԻ ՄԷՋ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ։ Հասարակապետական յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցաւ մօտ օրերս Պատայօզի մէջ։ Յեղափոխականք 1100 հոգի էին դրէթէ, որք կը բաղկանային զինուորական և քաղաքական տարրերէ։ Սպանիական կառավարութիւնը զօրագունդեր ղրկեց այս շարժումը զսպելու համար։ Յեղափոխականք դէպի Բարթուկալ քաշուեր են։

Զօրագնդիոյ գլուխն էր զօրավար Պլանքօ որ յաջողեցաւ յեղափոխականաց ձգել տալ առպարէզը և հանդարտութիւնը վերահաստատել թերակղզիին մէջ։

—o—

Վերջին լուրերը կըսեն թէ, Պիզմարք իշխանը հիւանդութեանը պատճառաւ, բաղրովին դործէ քաշուած է։

—o—

Շիքակոյէն Սթանլիի քաշուած հեռագիր մը կըսէ թէ, Կոնիոսն գետին վրայի երկաթուղոյ կամուրջը փկեր է՝ կառախումբին անցած տաեն։ Կառախումբը գետը կը գահավիժի և 170 հոգիէն 140ը կը խեղդուին,

—o—

Ամէնքէն 8 օգոստոս թուով քաշուած հեռագիր մը կըսէ թէ, նոյն օրը Խարվին եղբայր Հասան բաշա հոն կըսպասուի, որ Սալամինի Լազարէթին մէջ դարանթինա պիտի անցունէ։

—o—

Սայիկոնի լուրերէն կիմացուի թէ Թիու—Տիւք կայսեր յաջողը մերժուէր է Մանտարիններու կողմէ ճանչցուելու։

—o—

Թայմզ կըսէ թէ, Դանուբի միջազգային գեսպանախորհուրդը օգոստոս 25 ին պիտի գումարի Լոնտրայի մէջ։

—o—

Դանուպեան Յանձնաժողովոյ Գաղղիական պատուիրակ, Պ. Պարէ, Եգիպտոսի Գաղղիական ընդհանուր հիւպատոսկոչուած է։

—o—

Սթանլիտ կըսէ թէ, Պ Լէսէպս ինքզինքը պատրաստ յայտարարած է Անգլիոյ կառավարութեան հետ կրկին բանակցութիւններ ընելու Սուէզի ջրանցքի մասին։ Լէսէպս պիտի հաւանի տեղի ընդարձակ զիջողութիւններ ընելու։

—o—

Նոր վիճակագրութեան մը նայելով, Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգաց մէջ 1882 տարուան ոսկիի արտադրութիւնն է 32 միլիոն 500 հազար տոլար, և արծաթի՝ 46 միլիոն 800 հազար տոլար։

Ոսկիին այս արտադրութեան դէմ թէ ամենն ալ դրամ կոխուեցաւ (31 միլիոն տոլար) իսկ արծաթի արտադրութեան միայն 31 միլիոն 400 հազարը դրամ կոխուեցաւ։

Քալիֆորնիա, 16 միլիոն 800 հազար տոլարի արժողութեամբ ոսկի արտադրած է. Քոլորատոյ հարաւ արծաթի հանքին արտադրութիւնները բրած է։ Այս նահանգին հանքերը անցեալ տարի 19 միլիոն 500 հազար տոլար արժողութեամբ արծաթի արտադրեցին։

—o—

ՄԱՀՈՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՈՂԻՆ ԱՋԳԸԼ ԼՈՅՍ։ Ամերիկայի մէջ Շերիտան անուն մէկը՝ մահու դատապարտուողները, առանց ամենեւին ամենափոքր յաւելումներու ցաւ զգալու մեռցնելու ճամբան գտած է Էլէքտրական գործողութեամբ։ Այս եղանակը հետեւեալ կերպով կը լլայ։ Դեմքին քիչ մը վերը բռնուած թիկնաթոռի վրայ մահապարտը կը նստեցնեն։ Մահապարտին երկու բազուկները թիկնաթոռին երկու կողմը գըտնուող մեքենայի մը կապուած են։ Դահիճը ուրիշ գործ չունի եթէ ոչ էլէքտրական հեղուկին հաղորդել որ խկին կը վերջացնէ դատապարտեալին կեանքը։

Ո՛վ Եանքիներ, աւելի լաւ չէ՞ր մեռնիլ, մեռցուելը դիւրացնելու տեղ չմեռցուելը դիւրացնելիք։

—o—

Բարիզէն կըգրեն թէ, Պերլինի Զինական դեսպանատան զինուորական արբանեակը, Նախարարաց խորհրդոյ նախագահին և Արտաքին գործոց նախարարին ներկայացաւ, Բարիզ երթալու տաեն։ Շատ տպահովեց թէ Բէրլինի կառավարութիւնը խաղաղական դիտաւորութիւններ ունի և թէ ստոյգ է որ 35.000 մարդ կենդրոնացուցած է Եուն [illegible] վիլիոն նուաւներու պատահական մէկ յարձակումն արգիլելու համար է։

—o—

Թայմզի առած մէկ հեռագրին համեմատ, Աբմանիոյ կայսեր զինուորական ոգայիս խումբը մեկնիր է նաւերել իր վերադարձին, անոր իշխանութեան 25 երորդ տարեդարձին առթիւ, արոյրէ շինուած մահան մը, որ պիտի ներկայացնէ Ֆրանսայի դէմ պատերազմող բոլոր իշխաններուն և զօրապետներուն պատկերները։ Տարեդարձը հոկտեմբերին տեղի պիտի ունենայ։

—o—

Յունաստան փոխատութիւն մը պիտի ընէ առաջիկայ հոկտեմբերին։ Կըսուի թէ, Պ. Թրիքուբիի գանձային դրծողութիւնները այնքան լաւ յաջողեցան, որ Յունական թղթադրամը, ոսկիին դէմ միմիայն հարիւրին 8 կը կորսնցնէ, փոխանակ հարիւրին 20ի զոր կը կորսնցուներ տակէ քիչ տաեն առաջ։

Երբ տակաւին Թեսալիոյ և Եպիրոսի խնդիրը յաղթալ բէ լալով՝ Յունաստան պատերազմի պատրաստութիւններ կը տեսնէր, այն ժամանակ իր թղթադրամը խիստ կորոյս յարգը։ 1881 թ., պատերազմի նախարարութեան ծախուց գումարը 2 միլիոն 5 հարիւր հազարի կը հասնէր, այսինքն 7 հազիւր յիսուն հազար տակի աւելի՝ Յունաստանի բոլոր հասարակաց հասոյթէն։

Այս երկրին ազգային պարտքը հիմայ 18 միլիոն տակի է, որոյ տոկոսը կերեսի թէ կանոնաւոր կերպիւ չկրնար վճարել Յունական կառավարութիւնը, առանց նոր փոխառութեան մը դիմելու։

—o—

Հունգարայի լրագրերը կըծանուցանեն թէ, Քարաւօրկէվիչ իշխանը, որ Դարատագի իշխանին Զօրքա աղջկան հետ պիտի ամուսնանայ մտերս, հարսանեաց հանդէսին առաջ, իր բոլոր իրաւունքները Սերպիոյ գահուն պիտի թողու, որպէսզի՝ իր ապերջի, Դարատագի իշխանին, համաներպիան ձգտամներուն խաչընդոտներ ստեղծած չըլլայ։ Այս (իրաւունց) հրաժարումը ամուսնութեան պայմանագրութեան յօդուածներէն մին պիտի ըլլայ։

—o—

Լէան ժԴ Պապը, որ ինքզինքը չափէ դուրս տկար կզգար, կըսէ գերմանական լրագիր մը, ատիպուեցաւ անկողին մնալ։ Կըսուի թէ տեսակ մը հիւանդութիւնով, զոր ունէր, նորէն սկսաւ տառապիլ և որ շատ կը չարչարէ զինքը։ Իր եղբայրը Կարդինալ Բէչչի գնաց զինքը տեսնելու, բայց անոր դացածին պէս հիւանդութիւնը անհետացաւ։

Պերլինէն հասած լուրերը մեծ յուզում պատճառեցին Պապին, որ ինչպէս գիտենք, խիստ դիւրազգած է, սակայն հակառակ ասոր, տակաւին պատրաստ չերեւիր կարդինալներուն հետ խորհրդակցելու, Բրուսիոյ ընելիք զոհողութիւնները քննելու մասին։

—o—

Ալէքսանդրիայէն կը գրեն թէ, Եգիպտական տուգանաց յանձնաժողովը իր նիստերը գադրեցուց Յուլիս 15ին, և պիտի վերսկսի Նոյեմբեր 3 ին։

Յանձնաժողովը, որ առաջին անգամ Փետրվար 6 ին սկսաւ իր նիստը, անկէ ի վեր կարգադրած է 3,600ի չափ գործեր։ Հիմայ 3,000ի չափ գործ եւս ունի կարգադրելու։ Մինչև հիմայ տրուած տուգանքին գումարը 63 միլիոն ֆրանքի կը հասնի։

Այս գումարէն տեղացիներուն տուացածն է 14 միլիոն երեք հարիւր այսչափ հազար ֆրանք։ Այս գումարին ամենամեծ մասը այլուսած չէնքերուն տուգանաց համար արուած է։

Եգիպտացիներէն եւս, Գաղղիացիք կուգան ամենէ շատ տուգանք ստացող, յետոյ-կուգան Յոյները, Իտալացիք, Աւստրիացիք և Անգլիացիք։

Գաղղիացւոց տրուած տուգանաց գումարը՝ Յուլիս 15 ին 11 միլիոն 642 հազար 160 ֆրանքի հասած էր 908 գործի համար։

ԻՍԲԻԱՅԻ ԱՐԿԱԾԸ

Իտալիոյ թագաւորը, օգոստոս 1 ին այցելից մէկ ու կէս ժամ Քազամիչիոյ, այն կէտերուն՝ ուր արկածն աւելի շատ զոհեր բրած էր։ Խիստ յուզուած էր,

և խորին վիշտ յայտնող քանի մը խօսքեր արտասանեց։ Բազաքին ողջ մնացող բնակիչները ղինքը շրջապատեցին և շնորհակալութիւն յայտնեցին ա-նոր՝ արտասուելով։

Թագաւորը Բաղամիչիօլայի հրապարակին վրայ Իսքիայի եպիսկոպոսն ընդունեց, որով նամակ մը բերած էր Նաբոլիի Արքեպիսկոպոսէն, և իր գոհունակութիւնն ու երախտագիտութիւնը յայտնեց իր անձնուիրութեան և դթութեանը համար։

Թագաւորն այցելեց յետոյ Ֆորիո և Լաքքո-Ամէնո։ Ամեն կողմ որտայոյզ ամբոխի մը համակրալիր ողջակներով ընդունուեցաւ։

Լաքքոյի մէջ քաղաքապետը, որ իր կինն ու տղաքը կորուսած էր այս արկածին մէջ՝ թագաւորին առջեւը դնաց ձեռքը կապած և հագուստներն արիւնաթաթաւ։ Ըսաւ թագաւորին. — Տէ՛ր, ամեն բանէ առաջ պարտաւորութիւն։

Թագաւորը Իսքիայի կղզին ձգելով հարիւր հազար ֆրանք տուաւ արկածելոց։

ԳՕԼԷՐԱ

Գօլէրային սկսած օրէն մինչև օգոստոս 5, այսինքն 43 օրուան մէջ մեռնողներուն թիւն է 15,774 հոգի։ Դիտողութեան արժանի է սակայն, որ զգալի կերպով նուազած է ախտին ճարակումը վերջին քանի մը օրուան մէջ։

— Օսմ. պետութեան առողջապահական խորհուրդը հետեւ- [illegible] ղրկած է ծովային առողջապահական վարչութեանց.

Առողջապահական խորհուրդը, նկատելով որ Պերութի մէջ, Լազարէթէն դուրս գօլէրայի դէպքէն մահ պատահած է, կ'որոշէ. Ա. Պերութի առողջապահական գօտիի մէջ առնուիլը, ցամաքին և ծովին կողմէ. Բ. Պերութէն եկող նաւերը Հռոդոս կամ Իզմիր գարանթինա պիտի անցուցնեն. Գ. Պերութի Լազարէթին ճանբորդները ազատ բրատիքա չպիտի ստանան, եթէ ոչ այն ատեն, երբ տակաւ առ տակաւ իրենց գարանթինի պայմանաժամը լրացնեն. Դ. Եգիպտոսէն և Կիպրոսէն հասնողներն ա՛լ չեպիտի ընդունուին Պերութի լազարէթին մէջ, այդ հասնողները միմիայն Հռոդոսի կամ Իզմիրի մէջ պիտի ընդունուին։

ՎԻԹԱԼԻՈ

— Աթէնքէն օգոստոս 7 հեռագիր մը կըսէ թէ, առողջապահական վարչութիւնը որոշեց 21 օր գարանթինա ընել տալ Տրիպոլիսէն հասնող նաւերուն. այս գարանթինան անցունել պիտի արուի անոնց՝ որք Տրիպոլսէն ելլելով՝ որ և է երկրի մը մէջ գարանթինա բրած չեն։

Փարա անուն պետական նաւը Կիրիտի և Բէլօբէնէսի մէջտեղ պիտի կենայ կասկածելի երկիրներէ հասնող նաւերը հսկելու համար։

— Գահիրէէն օգոստոս 7 թիւ հեռագիր մը կըսէ թէ, որ նոյն օրը մեռնողներուն թիւը 68ի իջած է, այս անակնկալ և արագ նըւազումը Նեղոս գետին առատ օրէն յորդելուն կը վերագրուի։

— Իսմայիլիայի մէջ գօլէրայի շատ դէպքեր պատահած ըլլալուն համար, նոյն քաղաքին և Բորթ-Սայիտի մէջ բանող փոքրիկ շրջանները դադրած են։

Առողջութեան վերատեսուչը Նեղոսի մէջէն 600էն աւելի կենդանեաց դիակ հանել տալով թաղել տուեր է, որոյ գարշահոտութիւնը շատ օգներ է գօլէրային սաստկանալուն։

Գահիրէի մէջ, Անգլիոյ բանակին կաթոլիկ քահանան մեռեր է գօլէրայէն։ Մեռեր է նոյնպէս զինուորական վիրաբոյժ Լըվիս։

— Պէրութէն ոչինչ լուր տըրուեցաւ վերջին դէպքէն ի վեր։

Ատմա անուն կնոջ, որ գօլէրայէն մեռաւ, տունը բոլորովին մաքրողական գործողութիւնները կրեց, և հոն գտնուող բոլոր անձինք գարանթինա դրուեցան։

— Օգոստոս 7, իրիկուան Աթէնքէն հասած հեռագիր մը կըսէ, Պերութի գօլէրայի դէպքին վրայ, կառավարութիւնը 21 օր գարանթինայի ենթարկեց Սուրիայէն հասնող բոլոր նաւերը, այսինքն Իսկէնտէրունէն ըսկսելով՝ մինչեւ եգիպտական սահմաններէն հասնող նաւերը։

Իզմիրէն Ժուրնալ Տը Գոնսթանթինօպլի ուղղուած նամակի մը մէջ գանգատ յայտնուած է տեղւոյս տպարանաց վերատեսուչ Տիմիթրաքօպուլօ էֆէնտիի դէմ, զանի անհոգ ցուցնելով իր պաշտօնին մէջ։ Թղթակիցը [illegible] մէջ կը կայանայ անոր անհոգութիւնը, այլ գոհ կըլլայ միայն ըսելով— Կառավարութեան շահերը նուիրական են և ամեն պաշտօնեայ կը պարտաւորի ի գործ դնել ինչ որ մարդկօրէն անհնար չէ, այդ շահերը պաշտպանելու համար։ — Խիստ իրաւացի է այս խօսքը։

Եւ մենք Տիմիթրաքօպուլօ էֆէնտիի, իր պաշտօնին որքան խղճի մտօք կատարելուն վրայ ոչինչ կրնանք ըսել դրապէս, սա միայն կը յաւելունք սակայն որ անպակաս է իր հսկողութիւնը տպարանաց վրայ։ Եթէ կայ կէտ մը, որ Ժուրնալի թղթակիցը պատճառ կըլլայ հոս մեր խօսելուն, այն է իր այդ աստուածեան ձեւին տակ անուղղակի կերպիւ տեղական մամուլը կասկածի ենթարկելը, որ պատիւ չբերեր ամեն ուղղութիւնն ու օրէնքը սիրող անձանց։ Տեղական մամուլը, ինչո՞ւ չըսենք, դադրա՞ծ է արդեօք օր մը իր Օգոս. Վեհապետին և անոր կառավարական իշխանութեանց բարեխնամ ջանքերը գովելէ։

Իսկ եթէ գիրքերու հրատարակութեանց կ'վերաբերի, Ժուրնալի թղթակցին նկատողութիւնը, որ մութ է և հետեւաբար նկատողութիւն չէ, չգիտէ՞ր արդեօք, որ ուղղակի կեղրոնին տպագրական տեսչութեան կողմէ կուգայ հրամանը։

Խնդիրն անկողմնակալութեամբ քննենք։ Տէրութեան որ և է պաշտօնեայ մը՝ իր լուրջ կացութիւնն ունի միշտ քննութեան մէջ։ Եւ եթէ յիշեալ պաշտօնեային՝ մարդավայել, մտնուանդ իր դրութեան վայել հագուստին, ուտեստին և բնակարանին ուշադրութիւնն ընելն է՝ որ Ժուրնալի թղթակցին անհաճոյ կերեւի, այդ ոչ երբէք յարաբերութիւն կրնայ ունենալ անոր անհոգութեանը։ Տէրութեան պաշտօնեայ մը, կարծեմ վայել չէ որ, օրը քառասուն բարանոց սենեակներ ունեցող խաներու մէջ բնակի։

Ուստի արամաբանական չթուի թղթակցին այն դժգոհութիւնը, զոր կարտայայտէ յիշեալ պաշտօնէին մանրուր բնակարան մը բնակելուն և քաղաքավայել կերպով հագուելուն դէմ։

Մենք յիշեալ պաշտօնեան պաշտպանելու յաւակնութիւնը չունինք, սակայն չունինք նաեւ այն սովորութիւնը, որ առանց ապացոյցի մամուլն ու իր գործաւորները զրպարտողներուն դէմ կը լռեն։

ՀԵԳՆԱԿ

Անթառա՛մ, աղջիկս, շնորհակալ եմ ինձի ուղղած նախատինքներդ։

Հիմայ հօրս ոչխարներն արածելու զբաղած եմ, շաբաթ օր կը տեսնուինք,

Մնաս բարով։

ՊՐՈՊԷ

ՍԹԱՆԼԻԷ ՃԷՎՕՆՍԻ

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրորդ, միշտ շատ ժամանակ կը կորսուի, երբ մարդ մը տեսակ մը գործէ ուրիշ գործի կանցնի ատեն ատեն, օրուան մէջ։ Բան մը քնել կարենալէ առաջ, կը պարտաւորինք հաւաքել պէտք եղած բոլոր գործիքներն ու նիւթերը։ Երբ կըշինենք տուփ մը, օրինակի համար, պատրաստ ենք երկրորդ մ'ալ շինելու նուազ դժուարութեամբ։ բայց երբ ձեռքերնուս տուփը լրացաւ պէս, փոխանակ ուրիշ տուփի շինութեամբ զբաղելու, ուրիշ բան մը ձեռք առնենք շինելու, ինչպէս օրինակի համար զոյգ մը կոշիկ նորոգելու կամ գիր գրելու, պէտք է որ այն ատեն առարկաներուն նոր կարգ մը պատրաստենք։ Մարդը, բան Ատամ Սմիթի, միշտ փիչ մը կը թափառի մէկ գործէն ուրիշի մը անցած ատեն, և եթէ այս իրողութիւնը յաճախ պատահի, շատ հաւանական է որ այդ մարդը ծոյլ կը դառնայ։

Վերջապէս Ատամ Սմիթ կը հաստատէ, թէ աշխատութեան բաժանումը մեքենաները հնարելու կը մղէ որք աշխատութիւնը կը կարճեն, վասնզի, կը խորհէր, մարդիկ աւելի հեշտիւ կը գըտնեն նպատակի մը հասնելու դիւրին ճանբան, երբ բոլոր ուշադրութիւնին այդ նպատակին վրայ ըլլայ։

Այս ենթադրութեան սուտ ըլլալինը կասկածելի կը թուի։ Իրաւ է որ գործաւորք երբեմն իրենց աշխատութիւնը նուազելու համար քնթաց մը կը դանեն, և այս եղանակաւ քանի մը կարեւոր գիւտեր եղած են։ Բայց առհասարակ, աշխատութեանց բաժանումը գիւտին կը նպաստէ, վասնզի թոյլ կուտայ հանճարեղ մարդոց՝ գիւտերն իրենց արուեստն ընելու։ Ամենէ նշանաւոր հնարագէտք, ինչպէս ճէյմս Ուաթ, Պրատֆ, Ֆիլթոն, Ռոպերթս, Նասմիթ, Հաու, Ֆէրպէրն, Ուայթուորթ, Սմիլիքնոքն, Ուիթմոթոն, Պէսիմիր, Սիէմէնս, ասոնք Ատամ Սմիթի ցուցուցած ճանբով չհասան գիւտերու և հնարներու, ասոնք իրենց սկզբնական հանճարը մշակեցին՝ ուշադիր ուսումով և մեքենական շինութեան երկարատեւ փորձառութեամբ։

Ինչ որ ստոյգ է, այն է թէ աշխատութեան բաժանումը կ'օգնէ հնարագիտութեանց։ Թոյլ տալով իւրաքանչիւր գործարանի՝ մեքենայից մասնաւոր տեսակ մը քնարելու։

Անգլիոյ մէջ բաժանումը օրըստ օրէ կը շատնայ և յաճախ կը տեսնուի որ, հարստութեան մը կամ որ և է իրի մը կատարելապէս մէկ գործարանի մը շինուած ըլլալը կը տեսնենք, որքն որ կրնայ կարգ մը մեքենաներ ունենալ, նոյն իսկ այդ իրը շինելու համար։ Այս պարագան շատ յաճախ կը պատահի Միացեալ Նահանգաց մէջ։

ՈՐ ՕՐՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծարան կը խոստովանի թէ պէտք որ չէ ատուածատան, սակայն հոգեւոր խնդիրներու վրայ խօսուած ատեն երկինք երկիր անկարող են բովանդակել իր յայտնած ծանրակշիռ կարծիքները։ Եւ երբ լուծելի հոգեւոր խնդրոյ մը վրայ արդէն մը ուղղուի իրեն, անանկ կոկիկ պատասխան մը կուտայ, որ հարցուողը ափ ի բերան մնալ զատ ուրիշ բան չիրնար ընել։

Այսպէս երբ իրեն հարցուի թէ, քանի որ մարդ մը քահանայ ըլլալու համար ամուսնացած ըլլալ պէտք է, ինչո՞ւ արդեօք երէցկնոջ մեռնելէն ետեւ քահանայից ամուսնանալու հրաման չտար եկեղեցին։

— Վասն զի, կը պատասխանէ Ծարան, իր սովորական ծանր շեշտերով, եկեղեցին հրաման չըտար։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել մեծարգոյ հասարակութեան որ Queen Թագուհի անուն ապահովութեան ընկերութեան փոխ գործակալ անուանած ըլլալով պատրաստ եմ ապահովութեան ընդունիլ ամեն տեսակ շէնք տպրանք կարասիք ևն օգտակար պայմաններով։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Բէշիմարճիլար պաշը Սէֆէրեան խանի քով Եապեանեանցուն մագազան։

Փոխ. գործակալ Queen Ընկ.

ՅԱԿՈԲ Կ. ՀԻՒՍՆԵԱՆ

—ο—

ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ ձեռքէ կը ծախուի հետեւեալ տեղերը,

1. Եօլ պէտէոթէն, 5.
2. Բէշիտիկ ճատտէսի ծխավանառ Պ. Արտաշէս Ոսկանեանի քով։
3. Քարափին վրայ Գարշը-եադային նաւամատոյցին դէմ, ծխավաճառ Գ. Պրրակորտ քով։

Հատը 3 մէթալիք։

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

	քաղիս	թարիֆա	ոսկ
Արծաթ մէճիտիէ	23,15	25,05	20
Ոսկի օսմանեան	125,	135,26	107,99
Սմիրլին	137,	148,25	118,36
Ոսկի գաղղիական	109,50	118,49	94,60
Վենետոյ	101		
Հինգ նոյ	60,75		
Մէթալիք	63,		
Թղթադրամ	1000		

ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆՔ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ
QUEEN
INSURANCE COMPANY
ԹԱԳՈՒՀԻ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԻՎԸՐՊՈՒԼԻ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ
Դրամագլուխ 2,000,000 Անգղ. ոսկի

ԾՈՎԱՅԻՆ
RELIANCE
MARINE INS. Co. Ld.
ԾՈՎԱՅԻՆ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԻՎԸՐՊՈՒԼԻ
Դրամագլուխ 400,000 Անգղ. ոսկի

Սոյն ընկերութիւնք Փոքր Ասիոյ գլխաւոր քաղաքաց Բարամանիոյ, Սուրիայի, Արշիպեղեան կղզեաց, Բուսէլիի և Ցունաստանի մէջ ճիւղեր հաստատած են։

Կնդրոնական Պաշտօնատուն

Ֆրանկայ թաղ Քսէնօքուլոյի Ֆէրիանէն վերի յարկը թիւ 2 և 3

Ընդ հանուր գործակալ
ՅՕՆ Ա. Ա. ԿՈՒ

ԳՐԱՄԵՆԵԱԿ

Բէշիմարճիլար պաշի Սէֆէրեան խան վերի յարկը թիւ 3 ուր պէտք է դիմել ամեն տեղեկութեանց համար։